

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XLV. Pœnæ seditiosorum & rebellionum graues constitutæ sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

nerint. Hoc igitur impedimentum à vestris ministris remouendum est, quorum centurias ad Catholicos breui migrare videretis, si esset, vnde eas cum familia aleremus.

Quantum impedimentum est salutis incuria. Magnum, & quo se homines occupari excusant. Quia enim melius aliquid nondum apparet, in eo, quod semel instituerunt iter, permanent. Non scientia boni, in quo sunt, sed ignoratione meliorum.

Multa sunt nihilominus, quæ ministros vestros mouere possunt, vt seriam aliquando salutis suæ curam suscipiant; atque de ea nobiscum tractent. Primo. Cum animaduertunt, se nullum habere fundamentum, cui insistant. Nam scriptura niti non possunt, nisi Hebraicè, Chaldaicè, Græcè doctissimi, ceteri authentica scriptura carent, vt supra, cum de scriptura agerem, docui. Secundo. Antiquitatem suam dubiam tuerentur: nemo Lutherum, nemo Caluinium, nemo vllum in solidum sequitur, singuli sibi sunt Magistri, hac ratione quando eos luctari cum dubitatione est necesse, parique cruciatus, & conscientiarum laniationes; magno quotidie tormento ad veritatem impelluntur, omnis fluctuatio vectores periculi admonet; & quomodo ministri certi sint, quando Lutherus ipse dubitauit, in colloq. Isleb. fol. 96. §. 3. *Sæpe sic mecum cogito; propemodum nescio, quo loco sim, & vtrum veritatem doceam, nec ne.*

Tertio. Duo sunt, quæ maxime eos affligunt, & quasi retorto collo ad veterem religionem trahunt, inter sacrum enim & Saxum constituti, non nisi singularissimo adiutorio possunt euadere. In singulas namque horas imperium mutandæ religionis expectant. Si vehementer id, quod nunc sentit princeps, tanquam Orthodoxum inculcent, maiore infamia paulo post mutandum est. Si languide; præuicariationis arguentur. Hinc igitur confidenti loquentia, inde perpetuitatis desperatio, duo pugnantissima mala animam vastant: vt vel idcirco ad religionē veterem, per annos mille sexcentos constantissimam redire velle debeant. Denique nisi maturo consilio, magno zelo, germana sinceritate de vera religione constituantur, initiumque conueniendi, audiendique fiat, in Turcissimum paulatim perfidia desinet; inualecent Arriani, Samosateniani, Ostorodiani siue Sociniani: Christi meritum, diuinitatemque negant, aliaque doceant, quæ cum Mahometanis eos facilius, quam nobiscum conciliabunt. Quæ cogitatio quicquid incuriæ, acediae, negligentie animis dubitantibus inest, facile excutiet.

Quia itaque nos Ecclesia derelicta foras exire, & ad vos venire non possumus, vt vos magis ad Ecclesiam matrem, & ad nostram fraternitatem reuertamini, quibus possumus hortamentis petimus & precamur. Quod si non impetramus; hoc saltem date, vt causam nostram audiat. Eamque vel proberis, vel quid probandum sit; intelligatis.

Christum solum verum Deum, Dei filium patremque eius, & Spiritum sanctum veneramus, scripturæ auctoritatemque tenemus; de eius sensu cum vestris controuertimus, nihil non orthodoxum docemus, inauditi damnari non possumus, nobile iudicis officium imploramus, causam dicere, quacunque conditione parati sumus. Omnia reddere rationem & possumus, & volumus; tantum ne lingua vestrorum ministrorum, quæ est nostra fornaq. quotidiana, præiudicio occupet animos, alioqui iuste iudicatos. Hæc Deum, hominesque contestamur, causam nostram probaturi, si audiamur; in defensi, sed innocentes morituri, si negligamur.

CAPVT XLV.

Pœna seditioforum & rebellionum graues constituta sunt.

§. 1. **M**VLTVM interest quomodo institutæ seditiones sint; aliquando inter se subditi discordant, aliquando contra magistratum insurgunt, interdum intra verba, accusationes, & conuitia consistunt factiones, ad pugnas, & caedes interdum animi exardescunt. Magni etiam refert inter vrbanos, & agrestes, an inter armatos seditio nascatur. Armatorum enim tumultus haud facile compescuntur sine ferro. Rarè in castris Romanis seditiones fuisse, magna. n. erat reuerentia iuris iurandi. Posthumium consulem inficiantem, quas promiserat prædas, lapidauit miles; sub Appio Claudio vincere noluit. Posterioribus sæculis cum potestas magistratuum creandorum in castra esset translata, etiam seditiones eo migrarunt.

§. 2. Seditionum pœna ordinariè capitalis fuit, nisi multitudini parcendum misericordia diceret. Hoc Dio Cassius de atroce intelligit. Si intra vociferationem, aut leuem militiæ querelam stetit, militiæ gradu deijcitur. Si miles vitam tenuisset, militiam mutabat. Et quidem vltimum supplicium seditionem moueti decretum est, et illis qui appellant, non n. appellatio ni deferretur, sed statim debitæ pœnæ reus plectitur. Cui n. quatuor sint genera criminum maiestatis. Primum cum imperiū ambitur, aut persona principis impetitur, alter cū proditio agitur. Tertius cū seditio instituitur. Quartus cū alia leuiora contra principē attentantur, moras non permittunt mala. Interim omnia crimina maiestatis, aut imediate, aut sane mediate ad turbandam Remp. grassantur. Hinc nullus in hac causa tormentis eximitur. Valent. Valens Gratian. statuerunt cod. 9. t. 8. Nullus omnino cui inconsultis ac nescientibus nobis fiduciarum tormenta inferuntur, militiæ vel generis aut dignitatis defensione vti prohibeatur, excepta tantum maiestatis causa, in qua sola omnib. aqua conditio est. Dat. 8. Id. Iul. Valeriano N. P. & Victore Cons. Sic Tiberius & Caius Gracchus concursu hominum occisi sunt. Eodem modo Carbo quasi ab ipsa Republica interfectus est.

§. 3. Domus etiam publicari aut deijci solent. Mælij domus deiecta est, & locus appellatur. & quimæliū. Saturnini et ædes dirutæ sunt. Nec modo domus eorum, qui seditionē concitarunt, sed et in quibus vitæ coitiones fuerunt, dirutæ sunt. Interdum monumeta scelerum statuuntur, vt Aquigrani, & Fræcosurti factū vidimus.

§. 4. Jus Canonicum, si moniti ad pacem redire nolunt, seditiosos excommunicat d. 90. c. fin. Perlatū est ad sedem Apostolicam, aliquos vestrorum nocere fratrib. velle, & vt cadant, decertare: similiter in sacramentis, discrepare: & ob id contentiones, & amulationes fieri inter vos: a quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare, & opem ferre vicissim mandamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis; ab Apostolica sedis, & totius Ecclesie communione vos pelli non dubitetis. Sacris initiari vetat d. 46. c. 8. Seditiosos statim nuncquam ordinandos clericos, sicut nec vsurarios, nec iniuriarū suarum vltiores. Initiati honore priuatur c. Conspirationū 11. q. 1.

§. 5. Grauitas pœnæ pro culpæ magnitudine, & personarum dignitate pœsatur. Autores n. seditionis, aut in furcam tolluntur, aut bestiis obijciuntur, aut in insulam deportantur iure veteri. In Germania in partes quadripartito secantur, & palpitibus cor eximitur; Intelligenda ista sunt de seditione vere attentata, & cum aliquo affectu, aut præparatione ad agendū; nec n. lubricum linguæ facile ad pœnam trahendum est. Iure n. Roman. grauiissima multa, non morte puniuntur qui tentauit seditionē mouere. l. 1. de seditionis spectaculis illi interdicebatur. Demetrius Cynicus à Vespasiano relegatus est in insulam, quod de rep. parū cautè disputaret. Diogenes quidam idem ausus virgis caesus est.

Varia seditionum genera.

Seditionis pœna capitalis.

Seditio crimen maiest.

Omnes torqueri possunt.

Domus deiecta.

Excommunicantur.

Non ordinantur seditiosi.

Pœna seditioforum furca, bestia, deportatio in insulam.

Dissectio.

Multa.

Spectaculorum pœna.

Fuſtuario.

Exilium.

Mors.

Sorte delectus ad mortem.

Decimatio.

Obuiorum occiſio.

Vestitu interdiciere Rogus. Crux.

Stramenta diſcinctos ſecare.

Persona rei causam meliorem vel deterio- rem facit.

est. Crates Cynic⁹ capite plexus, Dio in Vespas. Quod si saepius tentarint, gladio feriuntur. Callistrat. c. 28. §. solent de poenit. l. 48. tit. 19. quamvis interdum exilio, interdum fuſtuario puniuntur. Lex ita habet. Solent quidam, qui vulgo se iuvenes appellant, in quibusdam ciuitatibus turbulentis se acclamationibus popularium accommodare, qui si amplius nihil admiserint, nec ante sint a praefide admoniti: fuſtibus caesi dimittuntur, aut etiam spectaculo eis interdicuntur. Quod si ita correcti, in eisdem deprehendantur, exilio puniendi sunt, nonnunquam capite plectendi, sc. cum sapius seditiose & turbulente se gesserunt, & aliquoties adprehensi, tractati clementius, in eadem temeritate propoſiti perſeuerauerint.

Nec aliud apud Christianos vſitatum fuit, anno 788. vt auctor est Sigebertus, Hardeneus, alique nobiles ob ſeditionem, a Carolo Magno caesi sunt. Quin Pipinus Caroli filius in monasterium quidem retruditur, sed qui illi auctores in patrem conspirandi fuerunt, ſupplicijs afficiuntur.

§. 6. Vbi a multitudine peccatum est, pars aliqua poena inuoluitur, ita tamen vt metus ad omnes perueniat. Julius Caesar ita militem composuit, vt forte ad necem deligerentur auſuri quique; Macrinus quoque; decimauit: sic poena ad paucos, metus ad omnes peruenit. Leontius praefectus cu Auringa per ſeditionem peteretur, qui crimen admiserat, obuios quosque; corripit & ſuſpendi iuſſit. Hoc sane magno opere improbat, cum incautiſſimi, quamvis non innocentes, forte maximas dant poenas. Melior itaque decimatio, viceſimatio, centeſimatio, & vſitatio, quia paucos sanguine multum timorem adfert.

§. 7. Cum Aeginetice cladis nuncius ſolus redux, omnes Athenienſes interijſſe narraret, inuidia viduaru, quarum mariti interierant, acubus ſibuliſque; confixus est: Senatus Arcopagiticus eo veſtigij genere, quo tunc induta fuerunt, poſtea vti vult. Muliebri ſed maleuolam ſeditione ciuili poena, & pro fragilitate ſexus, graui tamē proſecuti ſunt. Multitudini itaque; parcedu eſt ad quosque; lex indicat l. 48. §. 1. 38. Transfuge ad hoſtes vel conſiliorum noſtrorum renuntiatores, aut viue excurrunt, aut furca ſuſpendeduntur. Et: Auctores ſeditionum aut tumultuum populo concitato pro qualitate dignitatis aut in furcam tolluntur, aut beſtiji obijciuntur, aut in inſulam deportantur. Ad hanc legem reſpicit etiam Codex l. 9. t. 30. Si quis contra euidentiffimam iuſſionem, ſuſcipere plebem & aduerſus publicam diſciplinam defendere conſaſſe tentauerit: multam grauiffimam ſuſtinebit. Et: In nullis locis aut ciuitatibus tumultuſis clamoribus cuiusque; interpellatio contumelioſa procedat, nec ad ſolam cuiusquam inuidiam petulantia verba iactentur: ſciturus his, qui huiusmodi voces emiſerint, mouerintque; tumultus, ſe quidem fructum ex his quae poſtulant, nullatenus habituros, ſubdendos autem poenis iſis, quas de ſeditionis & tumultus auctoribus vetuſtiſſima decreta ſanxerunt.

Itaque ſeditionis participes moderatius, ſed auctores grauius puniendi ſunt. Cum auctores incerti ſunt, multitudo leuius punitur, ita C. Curtius fecit, Front. l. 4. c. 1. Curio Coſ bello Dardanico, circa Dyrrachium cum ex quing. legionibus vna ſeditione facta, militiam detractaſſet ſecuturamque; ſe temeritatem duci in expeditione aſperam & inſidioſam negaſſet, quat uor legiones eduxit armatas, & conſiſtere omnibus, detectis armis velut in acie, iuſſit. poſt hac ſeditioſam legionem inermem procedere, diſcinctamque; in aſpectu armati exercitus, ſtramenta coegit ſecare: poſtero autem die ſimiliter ſoſſam diſcinctos milites facere, nullisq; precibus legionu ab co impetrari potuit, ne ſigna eius ſubmitteret, nomeng, aboleret, milites autem in ſupplementum caterarum legionu diſtribueret.

§. 8. Maledici in principem aliquando tolerantur. Modestinus. Persona, ſcil. in hoc crimine, ſpectanda eſt, an cauſam meliorem vel deterio- rem facit. potuerit facere, & an cogitauerit, & an ſana mentis fuerit: nec lubricum lingua facile ad poenam trabendum eſt. Quamquam enim temerari poena digni ſint, vt inſanus tamen, iſtu parcedum eſt, ſi non taleſe delictum, quod vel ex ſcriptura legis deſcendat, vel ad exemplum iudicandum eſt.

Theodoſ. Arcad. Honor. AAA. edictum c. 9. t. 7. le- niſſimu eſt. Si quis moſteſtia neſcius & pudori ignarus, improbo petuſitiſque; maledictione nomina noſtra crediderit laceſceda, ac temulentia turbulentus obreſcator temporum noſtrorum fuerit, eum poena nolimus ſubiugari, neque; durum aliquid, neque; aſperum volumus ſuſtinere: quoniam ſi id ex leuitate proceſſerit, contemnendum eſt: ſi ex inſania, miſeratione digniſſimum eſt: ſi ab iniuria remittendum. Vnde integris omnibus, hoc ad noſtram ſententiam referatur, vt ex perſonis hominum dicta penſemus, & vtrum pratermitti, an exquiri debeant, ceſſamus. Quod ſi tamen exempli ſit pernicioſi, vel ſane ſeditionum initia, ſpargant conuitia, inſania illa graui poena coercenda eſt.

§. 9. Aliqui vero principum ſeuere eam quaſtionē exereuerunt. Paconianus Tiberij tēpore ob carmina in principē ſaſcitata in carcere ſtragulat⁹ eſt. Caligula multos interfici curauit, qui blaſphemi dixerat; Iuuenis Auguſte, contemptu ſe rarus. Harum rerum ſi quis Catalogum exquirat, Vitae Caſarum dabunt, apud quos plurima verborum ſupplicia legimus.

§. 10. Iure merito maledici, conuitiatores, irriſoresque; principum grauius puniuntur, & quamvis piū ſit diuiniſque; legibus coſentaneum offeſas iniuriasque; remittere, nec verba exilijs aut tormētis plectere, graui et ſcelere ſe principes obſtringant, cum temere ob prolata verba, in corpora ſeuiunt. Interdum tamen punire licet, imo oportet. De hoc itaque negotio ita ſtatuumdum eſt.

PRIMO. Graue ſcelus eſſe principi maledicere, de fama eius detrahare, occulta peccata prodere, vera augere, falſa aſſingere. ita diuina oracula: *Dij non maledices, & principi populi tui non maledices.* Ex. 22. 9. & Num. 12. Maria ſoror Moſis lepra percutitur. *Qui iratus abijt: nubes quoque; receſſit qua erat ſuper tabernaculum: & ecce Maria apparuit candens lepra quaſi nix. Cūque; reſpexiſſet eam Aaron, & vidiffet perſuſam lepra, ait ad Moſen: obſecro Domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum, quod ſtulte commiſimus, ne fiat hac quaſi mortua, & vt abortiuum quod proicitur de vulua matris ſue. Ecce ita medium carnis eius deuoratu eſt a lepra.*

Peccati circumſtantiam & grauitem perpende, Maria a mulatione & contentione muliebri tracto in cauſam Aaron, locuta eſt contra Moſen: *Nonne ſoli Moſi locutus eſt Dominus? nonne & nobis locutus eſt?* Vera dicebat Maria; illa n. prophetis erat, & Aaron, ppheta; ſed Moſi vt maiori honorem debebant. Maria tam ſeuere punitur, vt medium carnis deuoret lepra. Quod Aaron poenam euadat ſacerdotis debuit, noluit Deus enim eum publico dedecore afficere, vt Mariam, quod niſi Moſes pro ſorore preces fuſiſſet, dubio procul lepra celerrime conſumpta, morte poenas luiffet.

SECUNDO. Morte punire eos qui maledici in reges ſunt, licitum eſt. Canon Apoſt. 83. citatur: *ἡς ἡ βελί- σοι βασιλέα, ἡ ἀρχὴν ταπεινῶν πνίπτω, καὶ ἐν μὲν κληροδο- καὶ αὐτοῖς ὁ νόμος, ἐν δὲ λαῖς αὐτοῖς ὁ νόμος, ἡ δὲ ἐν τοῖς ἐκκλη- σιαστικοῖς ὁ νόμος, ἡ δὲ ἐν τοῖς λαϊκοῖς ὁ νόμος.* ſi quis contumelia affecerit regem, aut principem, poenas luito, ſi quidem clericus, deponitor, ſi laicus, communione priuator. Hic inquam Canon mortem non decernit, ſed deſolutionem & excommunicationem, ideo *πρωτοῖς* quidam non recte vertunt ſupplicium.

Græcis lex erat vt maledici in vincula ducerentur, eo more ſeruato Næuium poetam Triumviri in carcere conicerunt. Gell. 3. c. 3. Dio reſert iniurias omnes in principem commiſſas, impietatis fuiſſe cenſas. Paconius ob carmina in principem edita in carcere ſtragulatus eſt. Itaque; neque; ſimpliciter remittitur, ſed principis eſt aſſimatio, vt ille hominum dicta penſet ex perſonis, an pratermitti, an exquiri debeat. Certe ſemper maledicta in magiſtratū inter crimina Maieſtatis habita ſunt, & ſunt interdū admodū iniurioſa pariter & ſeditioſa. Cū igitur magiſtratus, qui vicarius Dei eſt, ignominia afficitur, pot publicā iniuriam vindicare,

Maledicta ſeditionum initia.

Verba inter dum morte plectuntur.

Diuinitus coſtituta pu- nita.

Bona diuina ſunt ſeruantur.

dicare, cum ex maledictis incitamenta tumultuum oriuntur, ſuam famam negligere non poteſt, vt cui ſalus ſubditorū innititur. Cauſa eſt, quia Republicam grauius lædit, dum capiti auctoritatem detrahit, eumque quem loco Dei omnes reuereri oportet, contemptibilem facit aut exolum. ſunt enim illa omnia ad ſeditiones & ſeceſſiones incitamenta.

Amici cō-
ratorum nō
puniendi.

§. 11. In amicos coniuratorum & liberis ſauire non licet. id enim diuina lege veratur. Deut. 24. 16. & 4. Reg. 14. 6. Cumque obtinuſſet (Amasias) regnum percusit ſeruos ſuos, qui interfecerant regem patrem ſuum: filios autem eorum qui occiderant, non occidit.

Mors ami-
corum peri-
culoſa.

In Perſide itaq; crudelis erat, & iniuſta conſuetudo, vt eorum liberi & vxores, adeoq; familia occiderentur, qui in regem aliquid moliti eſſent. Juſtin. l. 10. Plutarchus in Artaxerxe. idem fecerunt reges Iſrael plerique, qui prædeceſſorum omnem familiam delebant, ne aliquis ultor exiſteret. Eadē lex apud Macedonas fuit, vt narrat Curtius lib. 6. Lex improba, & periculoſa; vnus enim delicto totam familiam perire, nulla æquitas finit. Periculum vero quantum inde regibus creatum ſit, quis conſpicere nequit, cum pro vno percusso multi viri fortes periculum fugā, cœde, & proditione diſcutientes omnia molirentur. Hinc regum continuæ cœdes, nihil obſtante legis ſeueritate. Archelaus occidit Alceam cum eius filio Alexandro, ipſe interfectus eſt ab adolescente, cui illuſerat; ſecuti ſūt Oreſtes, Archelaus, Pauſanias, quibus exſtinctis breuiſſimo interuallo, iterū ad Amyntam regnum delapſum eſt. Eius filius Alexander occiſus eſt ab Alorite, Alorites à Perſida. Deniq; huius legis occasione occiſa eſt tota progenies Alexandri, Caſſander enim occidit Olympiadem Alexandri matrem, Roxanen Alexandri coniugem, cum filio eius Alexandro, Barſenem alteram vxorem cum filio Hercule. Demades etiam orator ab Antipatro occiſus eſt, trucidato prius in eius amplexu filio. Verum nihil effectum tanta ſeuitiā, Filius Antipater occidit matrē, Alexander alter filius occidit fratrem Antipatrum, Demetrius Alexandrum. Ita eodem pene tempore Alexandri ſtirps ſublata eſt à Caſſandro, & Caſſandri ab æmulis, & vtrinq; in feminas ſeuitum.

Bona heri-
dibus ſedi-
tioſorū au-
ſeruntur.

Laudata eſt Mithridatis regis clementia, qui cum de Attilio inſidiatore ſupplicii & de coniuratis ſumpliſſet ſentus, quod nō ſponte, ſed inſelice neceſſitate deliquiſſent, dimiſit. Hac de re exiſtente leges Arcadij & Honorij mites & æquitati conſentaneæ. c. 9. 8. ad legem Juliam Maiſtatis. Quiſquis cum militibus vel priuatis vel barbaris ſceleſtam inierit ſactionem, aut ſactionis ipſius ſuſceperit ſacramentum, vel dederit, donec etiam vtrorum illuſtrium, qui conſilij & conſultorio noſtro inſerunt, ſenatorum etiam (nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt) vel cuiuſlibet poſtremo qui nobis militat, cogitauerit: (eadem enim ſeueritate voluntatem ſceleris, quæ effectum, puniri iura voluerunt) ipſe quidem vepote maiſtatis reus, gladio ſeratur, bonis eius omnibus fiſco noſtro addictis. Filij vero eius, quibus vitam imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus, (paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt, hereditarij criminis exempla metuuntur) à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hereditate ac ſucceſſione habeantur alieni, teſtamenti extraneorum nihil capiant, ſine perpetuo egentes & pauperes, infamia eos paterna ſemper conuictur, ad nullos prorsus honores, ad nulla ſacramenta perueniant: ſint poſtremo tales, vt his perpetua egeſtate ſordentibus, ſit & mors ſolatiū, & vita ſupplicium. Deniq; iubemus et eos notabiles eſſe ſine venia, qui pro talibus vnquam apud nos interuenire tentauerint. Ad filias ſane eorum, quos liber numero fuerint, Falcidiam tantum ex bonis matris, ſiue teſtata, ſiue inſteſtata deceſſerit, volumus peruenire, vt habeant mediocrem potius filia alimoniam, quam integrum emolumentum ac nomen heredis. Miſtor enim circa illas debet eſſe ſententia, quas pro inſirmitate ſexus minus auſuras eſſe conſidimus. Emancipationes, quoq; quæ à prædictis

ſue in filios, poſt legem duntaxat latā, ſiue in filias fuerint collata, non valeant. Dotes, donationes, quarumlibet poſtremo rerum alienationes, quas ex eo tempore qualibet fraude vel iurefactas eſſe cōſiterit, quo primum memorati de inuenda ſactione ac ſocietate cogitauerint, nullius ſtatuimus eſſe momenti.

Vxores ſane prædictorum recuperata dote, ſi in ea conditio- ne fuerint, vt quæ à viris titulo donationis acceperunt, filiis debeant reſeruare, tempore quo vſusfructus abſumitur, omnia ea fiſco noſtro ſe relicturas eſſe cognoſcant, quæ iuxta legem filiis debebantur, & Flacidia ex hiſetiam rebus, filiabus tantum, non etiam filiis deputata videatur. Id quod de prædictis eorūq; filiis cauimus, etiam de ſatellitibus conſciis, ac miniſtris filiisq; eorum ſimili ſeueritate cenſemus. ſane ſi quis ex his in exordio inita ſactionis, ſtudio vera laudis accenſus, initam prodiderat ſactionem, & premio, & honore à nobis donabitur. Is vero qui vſus fuerit ſactione, ſi vel ſero (incognita tamen adhuc) conſiliorum arcana pateſceat, abſolutione tantum ac venia dignus habebitur. In quibus multa ſpecialia ad auertendum facinus conſtituuntur.

§. 12. Si quis principem & magiſtratum ſubordinatum violet, ſi procōſules, ſi vicarij principis, ſi filium deſignatum ſucceſſorem, idem crimen maiſtatis cōmittitur. Nam cum dicitur hoc crimen committi, ſi quis magiſtratum populi Romani violet, non intelligitur de ſolis conſulibus vel Auguſto. Sane ſi quis apparitores verberet, capite puniri ſolet, quod tamen intelligendum eſt, cum muneris ſui functionem exercent. Alioqui ſane Maiſtatis rei non erant, qui ſe Neronis aut Cai ſatellitibus, præſectisq; noctu graſſantibus opponebant, cum non ipſi ciues, ſed familiares principum ſeditiones, & turbas mouerent. Neq; ſacri Canones eos, vt clericorum percussores puniunt, qui noctu habitu ſæculari, aut etiam diſcurrentes reprimunt. Diſerte dictum eſt, ſi inferior magiſtratus officio fungatur, ſeditioſum, aut turbatorem videri, qui illi ſeſe opponit, non autem ſi alia agat; Meretrix Romæ abſoluta eſt, quæ Edilem commeſſabundum excluſit, & vi irumpere conatū lapidis icſu vulnerauit.

CAP V T XLVI.

Bonum ciuem interdum alteri, interdū neutri ſe parti adiungere.

§. 1. SOLONIS lex à multis agitata eſt, quam Gellius recitat: ſob diſcordiam diſſenſionemq; ſeditio atque diſſenſio populi in duas partes fieret, & ob eam cauſam irritatis animis vtrinq; caperentur, pugnareturue: tum qui in eo tempore, in eoq; caſu ciuiliſ diſcordia non alterutra parte ſe cōiunxerit; ſed ſolarius ſeparatusq; à communi malo ciuitatis ſeceſſerit, is domo, patriā, fortunisq; omnibus careto, exul extorrisq; eſſo. Alij plane contrarium ſentiunt, in ciuilibus bellis & ſeditione à turbis ſecedere.

§. 2. Mihi in re difficili, quæ tamen ſæpe vſu venit, diſtinctione vt edum videtur. Diſtinctione Perſonarum, & controuerſiarum, de quibus ſigillatim dicendum eſt.

§. 3. Aliquando ſeditiones concitantur, vt anceps ſit, quæ pars legitimam cauſam foueat. ſecedit populus, nexos liberat, ſed contra ius ac fœdera à patricijs concitatus. De Cæſaris & Pompei bello longa diſceptatio fuit. Vidrix cauſa Deis placuit, ſed victa Catoni. Itaq; magno ſe iudice qui quā tuetur, & poſteri quoque Pompeiani fuerunt, etiam in regno Cæſarum.

Vadit adhuc magnus populus communiſ exul.

Tam mala Pompei, quam proſpera mundus adoret.

Hac ergo in controuerſia abeſſe à turbis conſultū fuit: Cum cauſa ita fecit Pomponius Atticus Ciceronis amicitia, quā dubia eſt, à vlla alia re, clarior. Ratio in promptu eſt. Cum enim partibus bellum dubium eſt, non licet in illud nomen dare illi, qui liber eſt, niſi alterius partis cauſam putet eſſe iuſtam. Id multo minus in ſeditione, & bello ciuili permiſſum eſt, atrocius enim eſt ciues opprimere, quā

Solon ciuē,
qui nullarū
partiu eſt,
exulare cogit.

abſtinendū.